

Εισήγηση Αναστασίας Φρυγανάκη,

φιλόλογος, εκπρόσωπος του Οικομουσείου Κουρητία Οδός,
πρόεδρος του ομίλου Ρεθύμνου για την Unesco

Τίτλος: «Η Αειφόρος – Περιβαλλοντική Εκπαιδευτική Πολιτική της Σχολικής Μονάδας εργαλείο απόκτησης θετικής στάσης και υπεύθυνης συμπεριφοράς. Το νερό, πηγή ζωής»

Η εισήγησή μου σήμερα στο 2^ο παγκόσμιο forum για το νερό στην Κρήτη αναφέρεται στη μέγιστη σημασία, το σημαντικό ρόλο και την αποτελεσματικότητα της περιβαλλοντικής εκπαιδευτικής πολιτικής, της άτυπης δηλαδή εκπαίδευσης που σε συνεργασία με την τυπική εκπαίδευση (το αναλυτικό πρόγραμμα) συντελούν στην απόκτηση θετικής στάσης και υπεύθυνης συμπεριφοράς των νέων, των αυριανών πολιτών γενικά στη ζωή τους και στην κοινωνία. Θα επικεντρωθώ στο πολυτιμότερο αγαθό για τη ζωή του ανθρώπου και ολόκληρου του πλανήτη, **στο νερό**.

Αρχικά, θεωρώ αναγκαίο να αναφερθώ στη διάκριση ανάμεσα στην **τυπική και άτυπη** εκπαίδευση και στην εφαρμογή της δεύτερης σε σχέση με μουσεία, ιστορικά μνημεία, πολιτιστικά αποτυπώματα αλλά και με το **περιβάλλον**, την ορθή διαχείριση φυσικών πόρων, οικοσυστημάτων, την αειφορία, την αειφόρο βιώσιμη ανάπτυξη χρησιμοποιώντας ως εργαλεία, εκπαιδευτικά προγράμματα με σύγχρονες παιδοκεντρικές –ομαδοκεντρικές μεθόδους όπως project, επιτόπια έρευνα, διαθεματική προσέγγιση, ανταλλαγή απόψεων, ερωτηματολόγια, συνεργασία με φορείς και κυρίως την τοπική αυτοδιοίκηση, με προτάσεις για κριτική σκέψη, με στόχο την επίλυση προβλημάτων, την τέχνη (ζωγραφική-φωτογραφία)

Τα εκπαιδευτικά αυτά προγράμματα διακρίνονται για τη διαπολιτισμική και συγκινησιακή τους διάσταση, τον ανθρωπιστικό τους χαρακτήρα και την ενεργό συμμετοχή του μαθητή στο κοινωνικό γίνεσθαι, που συνεχώς εξελίσσεται, με υπευθυνότητα και σεβασμό στον εαυτό του και τους άλλους.

Κύριος στόχος : Η απόκτηση αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης, χωρίς φυσικά αποστήθιση, εξετάσεις και βαθμολογίες που πολλές φορές επιβαρύνουν την καθημερινή μαθησιακή πρακτική. Αποκτούν εμπειρίες απαραίτητες για μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη.

Η αειφόρος περιβαλλοντική εκπαίδευση στοχεύει στο να κατανοήσουν οι μαθητές πως η διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας προκαλεί την εκδίκηση της φύσης. Και είναι γνωστό πως οι συνέπειες της υποβάθμισης του περιβάλλοντος εδώ και πολλά χρόνια γίνονται αισθητές σε όλους τους τομείς της ζωής μας, πως είμαστε συνυφασμένοι με τη μητέρα γη – τη φύση. Πως είναι αδήρτος ανάγκη η αλλαγή τρόπου αντίληψης για την αλόγιστη μεταχείριση των στοιχείων της φύσης και την απαξίωση της φέρουσας ικανότητας με στόχο τη διάσωση του πλανήτη. Πως η αειφορική βιώσιμη ανάπτυξη βασίζεται στην ορθή χρήση των πόρων του περιβάλλοντος με τρόπο τέτοιο ώστε η παραγωγή τους να συνεχίζεται στις μελλοντικές γενιές και τη μελλοντική ποιότητα ζωής.

Και όταν λέμε περιβάλλον δεν εννοούμε μόνο το φυσικό αλλά και τα περιβαλλοντικά προβλήματα που προκύπτουν από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος όπως η ατμοσφαιρική ρύπανση, το κυκλοφοριακό, η ηχορρύπανση, η έλλειψη πράσινου, τα στερεά και υγρά απορρίματα, η ενέργεια, η κλιματική αλλαγή, ο πρωτογενής τομέας στην ύπαιθρο, η αγροτική ζωή, η ερημοποίηση, η αποψίλωση δασών, η λειψυδρία, το πόσιμο νερό, η όξινη βροχή, η τρύπα του όζοντος, η μείωση της βιοποικιλότητας.

Σήμερα έχουμε την ευκαιρία για μια ανάδυση απόψεων σχετικά με την αξία του νερού στη ζωή μας, τον κύκλο του νερού, το ρόλο του νερού, το ταξίδι του νερού.

Η πρόσβαση στο ασφαλές πόσιμο νερό είναι από τα βασικότερα ανθρώπινα δικαιώματα που υιοθετήθηκαν από τη γενική συνέλευση του ΟΗΕ στις 30/09/2010.

Προτεινόμενες θεματικές ενότητες θεμελιώδους ζωτικής σημασίας στις εκπαιδευτικές δομές είναι:

- Η προέλευση του νερού. Η αξία του νερού για τον άνθρωπο, τα ζώα, τα φυτά, τον πλανήτη.
- Η χρήση του νερού στη καθημερινή ζωή μας - ορθολογική διαχείριση.
- Ποιοτικά και υγειονομικά χαρακτηριστικά του πόσιμου νερού.
- Το νερό για την άρδευση.
- Το νερό για την ύδρευση.
- Τρόπος διάθεσης των αποβλήτων από τη χρήση του νερού.

- Τα υδάτινα ρεύματα, εννοώντας τις διεξόδους επιφανειακού νερού της βροχής προς τη θάλασσα. Τα ρεύματα δεν αποτελούν απλά ένα γεωλογικό φαινόμενο. Αποτελούν υγρότοπους που η διατήρηση της πράσινης ζώνης στηρίζει είδη μικροπανίδας-χλωρίδας και πανίδας.
- Μελέτη οικοσυστημάτων σχετιζόμενα με το νερό (λίμνες, ποτάμια, πηγές κ.α.)
- Ανθρώπινη παρέμβαση και προβληματικές καταστάσεις σε σχέση με το νερό.
- Διαδικασία μεταφοράς του νερού στη βρύση μας, καταλληλότητα πόσιμου νερού.
- Αποχέτευση.
- Εξοικονόμηση και προστασία υδάτινων πόρων. Η Διαχείριση του νερού αποτελεί ένα από τα πλέον σύνθετα και δύσκολα προβλήματα που απασχολεί τη χώρα μας και τον πλανήτη.
- Ευαισθητοποίηση των μαθητών σε οικολογικά ζητήματα και η διαπαιδαγώγησή τους στην αειφορική βιώσιμη ανάπτυξη, ώστε να καταστούν υπεύθυνοι και ενεργοί περιβαλλοντικά πολίτες. Εκτός της επαρκούς πληροφόρησης και των εργαστηρίων προτείνουμε μια βιώσιμη κοινότητα.
- Επισκέψεις σε μνημεία προβιομηχανικής κληρονομιάς π.χ. κρήνες, νερόμυλους κ.α. Επισκέψεις σε υγρότοπους.
- Επισκέψεις σε ΔΕΥΑ, σε χώρους βιολογικού καθαρισμού, σε κολυμβητήρια, σε δεξαμενές βρόχινου νερού, σε εργοστάσια εμφιάλωσης νερού, σε σπήλαια με σταλαχτίτες – σταλαγμίτες – επίσκεψη σε φυσικές πηγές.

Εκτός της ευαισθητοποίησης του μαθητή σε θέματα αειφόρου βιώσιμης ανάπτυξης επιδιώκουμε την προσωπική **κινητοποίησή του** καθώς και για δράση συλλογική, συνεργασία, συμμετοχή σε επίλυση προβλημάτων, στοχεύοντας πάντοτε στο μετασχηματισμό του νέου σε ενεργό υπεύθυνο πολίτη, με βαθιά συναίσθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: την ειρήνη, την ισότητα των δυο φύλων, την αλληλεγγύη, τον πολιτισμό. Γιατί όταν λέμε **περιβάλλον** δεν είναι μόνο το φυσικό, δεν είναι δηλαδή μόνο οικολογία αλλά είναι και το ανθρωπογενές περιβάλλον που είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τον πολιτισμό, την οικονομία και την κοινωνία. Επαναπροσδιορισμός λοιπόν της σχέσης **ανθρώπου – περιβάλλοντος** που διέπεται από ηθικές αξίες και που υποστηρίζει ότι η φύση έχει εγγενή ηθική αξία.

Η αξία της **φύσης** είναι πανανθρώπινη-καθολική αξία. Προβλήματα με οικονομικές – κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις είναι άραγε ηθικά επιτρεπτά? Ένα τεράστιο ερωτηματικό που τίθεται από την **περιβαλλοντική ηθική** η οποία επιτάσσει την υλοποίηση της αμοιβαίας συμφωνίας μεταξύ οικονομίας και κοινωνίας για την αναστροφή των τάσεων που απειλούν τη μελλοντική ποιότητα ζωής.

Επίσης στοχεύουμε στην καλλιέργεια δεξιοτήτων των μαθητών για να αποκτήσουν κριτική σκέψη, σκέψη οργανωτική για την επίλυση προβλημάτων αλλά και απόκτηση ικανότητας για συνεργασία, επικοινωνία και ανάληψη πρωτοβουλιών, την ικανότητα να οραματίζονται ένα πλανήτη υγιά, ένα κόσμο ειρηνικό και δίκαιο.

Τα **εκπαιδευτικά προγράμματα** είναι αγωγή του πολίτη. Παρέχουν τρόπο διαχείρισης με αποτέλεσμα την κοινωνικότητα και τη ποιοτική ζωή μέσα από τη γνώση, τη συμμετοχή, τη βιωματική προσέγγιση. Θεωρούνται πιλοτικές παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην ορθολογική διαχείριση δημιουργώντας τη βάση για μακρόχρονη αναπτυξιακή διαδικασία. Ως κύριο στόχο εντάσσουν την αφύπνιση του οικολογικού αισθήματος, τη βελτίωση του περιβάλλοντος της υπαίθρου. Αποτελούν προσφορά στη βιώσιμη ανάπτυξη του τόπου, συντελώντας στην εμπέδωση και υλοποίηση της αειφορίας και εφαρμόζουν αειφορικές μορφές ανάπτυξης των τοπικών οικονομιών. Η εκπαίδευση στους τομείς **Περιβάλλον – πολιτισμός – αειφορία** αφορά την έκφραση και τη συμπεριφορά της κοινωνίας των πολιτών στην καθημερινή πράξη. Επιδιώκει την επιστροφή και την επανένταξη του ανθρώπου στο περιβάλλον που τον δημιούργησε.

Όλα τα παραπάνω καταδεικνύουν ότι η εισαγωγή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο σχολικό πρόγραμμα οφείλει να γίνει σε υποχρεωτική και όχι εξ επιλογής βάση, εισάγοντας έτσι την διαδραστική μέθοδο που είναι αναπόσπαστο τμήμα της περιβαλλοντικής ενασχόλησης στην καθημερινή πρακτική του σχολείου. Ενός σχολείου ολιστικού, συναισθηματικού, αφυπνιστικού του παγκόσμιου αισθήματος των αυριανών πολιτών.

Σας ευχαριστώ πολύ.